

332.14:338.4.012

• ” • • ”

• •

In the article it is indicated on the main setting of the indicative planning and the noncircumvention-nist' of forming of the system of the indicative planning is well-proven, as organizational intercommunication of development and realization of the strategic planning at macroeconomic level. Offered chart of the byudzhethno-go planning, that allows to be instrumental in the openness of management and transparency of making decision.

Keywords: indicative planning, macroeconomic environment, budgetary a plan-vannya.

• • [1], • • [3], • • [10], • • [6], • • [5],
.I [7], • • [9], • • [1], • • [14], B.C. [10],
• • [10]

Ринкові відносини, що формуються в економіці України, спричиняють необхідність здійснення суттєвого реформування існуючих форм, методів і принципів управління, яке тісно повинно бути пов'язане з плануванням, як важливого чинника розвитку економічної діяльності. Таким є індикативне планування, яке можна визначити, як закономірний процес підготовки майбутнього у розвитку держави, шляхом альтернативи вибору найкращого з варіантів реалізації глобальної стратегії економічного розвитку країни.

Стратегічні напрями розвитку економіки визначаються в процесі макроекономічного планування, що є цілеспрямованою діяльністю органів державного управління по забезпеченню пропорційного й динамічного розвитку суспільства, визначення основних параметрів економіки в майбутньому та досягнення їх з найменшими витратами суспільної праці.

Планування передбачає розробку та обґрунтування планових показників, які характеризують розвиток економіки в майбутньому; економічних нормативів, які визначають взаємовідносини з державою, фінансово-бюджетною системою. Воно охоплює всі аспекти соціально-економічного розвитку, науку, культуру, освіту, охорону здоров'я тощо.

Таке планування передбачає: досягнення цілей і рішення завдань, що об'єктивно не може бути забезпечено первинними і середніми управлінськими структурами; перехід від переважно галузевого до територіального комплексного регулювання економіки із забезпеченням органічної взаємодії економічного і соціального прогресу в суспільстві; формування господарсько-економічного механізму, здатного погоджувати і реалізовувати інтереси всіх суб'єктів власності з орієнтацією на досягнення цілей більшості; розробку стратегічного плану у вигляді визначеної сукупності цільових комплексних програм, сутність та етапи реалізації яких визначаються їхньою спрямованістю і змістом.

Так, головне призначення індикативного планування в Україні – розробка, обґрунтування і вжиття заходів щодо державного регулювання соціально-економічного розвитку країни. Метою індикативного планування є реалізація цілей державного впливу на економічний та соціальний розвиток.

Отже, індикативний план - це організаційно-економічний інструмент втілення економічної політики держави у практику дії суб'єктів господарювання, який ґрунтується на системі економічних, науково-технічних і соціальних прогнозів, має орієнтуєчий, рекомендаційний характер і є основою для вироблення регуляторів ринку.

Регулювання і стимулювання інноваційних процесів та інвестиційної діяльності також належать до важливих функцій держави в сфері управління економікою. Це є цілком логічним і об'єктивно необхідним, оскільки економічний розвиток країни здійснюється за допомогою науково-технічних і організаційних інновацій, що потребують, як правило, великих інвестиційних ресурсів. Питання державного планування висвітлені у ст. 11 Господарського кодексу від 16 січня 2003 року N 436-IV [4].

Інноваційні процеси повинні ґрунтуватися на цілеспрямованій державній політиці, що має бути спиратися на всебічно зважену стратегію вибору і реалізації пріоритетів.

Державне регулювання інвестиційної діяльності охоплює як пряме управління інвестиціями, так і визначення й дотримання державою необхідних економічних передумов цієї діяльності, а саме: прогнозування і планування державних інвестицій; адаптована до ринкової економіки система фінансування, кредитування та ціноутворення; нормування амортизаційних відрахувань; експертиза інвестиційних проектів тощо.

Перерозподіл централізованих доходів і ресурсів, стабілізація економіки і соціальний захист населення у своїй практичній реалізації передбачають: визначення мінімальних розмірів заробітної плати і пенсій; трансферні платежі (виплати з безробіття, соціальні виплати); регулювання цін; забезпечення функціонування на належному рівні освіти, науки, культури, охорони здоров'я та інших сфер діяльності через пряме бюджетне фінансування; надання податкових пільг і застосування особливих податків (відрахувань) з метою поповнення державного бюджету.

Основний зміст індикативного макроекономічного планування становлять розробка і наукове обґрунтування цілей, орієнтирів, пріоритетів, пропорцій соціально-економічного розвитку

України на заданий перспективний період. Індикативний план має цілеспрямований і орієнтований характер; він містить визначений комплекс обов'язкових для суб'єктів господарювання рекомендацій, а також засобів непрямого впливу на суспільне виробництво через фінансово-кредитний і податковий механізми, а також прямі впливи за допомогою державного підприємництва і розробки цільових комплексних програм.

Показники фінансових планів являються вихідним матеріалом для аналізу фінансового стану держави, інформаційною базою перспективного планування. Система фінансових планів дозволяє виявити об'єктивні взаємозв'язки і довготривалі тенденції зміни структури джерел фінансових ресурсів, а також фактори, що визначають розвиток цих тенденцій у майбутньому.

Для визначення та прогнозування довго- та середньострокових цілей для досягнення яких необхідно направити діяльність органів влади та розробку стратегії заходів і механізмів їх реалізації проводиться стратегічне планування. Обов'язковим елементом зазначеного етапу є відбір переліку відповідних напрямків і завдань, виходячи з фінансових можливостей. Це в основному визначається у вигляді програмних та прогнозних документів органів влади, таких як: Програма діяльності Кабінету Міністрів України, Державна програма економічного та соціального розвитку на середньостроковий період та ін.

Бюджетне прогнозування – визначення вірогідних показників доходів і видатків бюджету на перспективу. Це науково-аналітична стадія розробки бюджету, в процесі якої формується концепція, шляхи її вирішення і основні цілі, які повинні бути досягнуті.

Прогнозування показників бюджету здійснюється у такій послідовності: визначення цілей та відповідно завдань для досягнення поставлених цілей; збір, опрацювання та аналіз інформації; вибір моделі прогнозування; розробка рекомендацій для оптимізації рішень, що приймаються за даними прогнозних розрахунків.

В умовах поступової стабілізації фінансової системи, структурної перебудови економіки бюджетний процес став більш відкритим. Задовго до подання проекту бюджету Міністерством фінансів оприлюднюються планові показники місцевих бюджетів [2]. Це дає можливість здійснити відповідні розрахунки, перевірити статистичні показники та фактичні дані за попередні періоди для розрахунків індексів відносної податкоспроможності.

Фінансове планування та прогнозування є важливими інструментами управління і дають реальні переваги органам виконавчої влади. Запропонована схема бюджетного планування (рис. 1) сприяє відкритості управління і прозорості прийняття рішень, а саме: пов'язує політику і бюджет для досягнення довгострокових планів; окреслює фінансове майбутнє і залишає час для запобігання несприятливим подіям; поліпшує якість прийняття фінансових рішень; дозволяє визначити альтернативні шляхи вирішення зазначених проблем; удосконалює процес формування бюджету; дозволяє краще оцінити бюджетні пропозиції та приймати відповідні рішення.

Фінансове планування направлено на координацію діяльності всіх органів фінансової системи. Відносна відокремленість ланок фінансової системи визначає необхідність розробки системи фінансових планів. Система фінансових планів відображає: особливості форм і методів утворення і використання грошових фондів; галузевий і територіальний перерозподіл фінансових ресурсів; розподіл фінансових ресурсів за сферами фінансових відносин; розподіл фінансових ресурсів на рівні підприємства.

Головним об'єктом фінансового планування є фінансові відносини і фінансові ресурси, які знаходять своє кількісне відображення в плані. Рух коштів конкретного грошового фонду виражається і закріплюється у відповідних фінансових планах. Центральне місце в системі фінансових планів належить бюджетному плану, в якому відображається рух бюджетного фонду, форми та методи його утворення і використання, структура доходів і видатків.

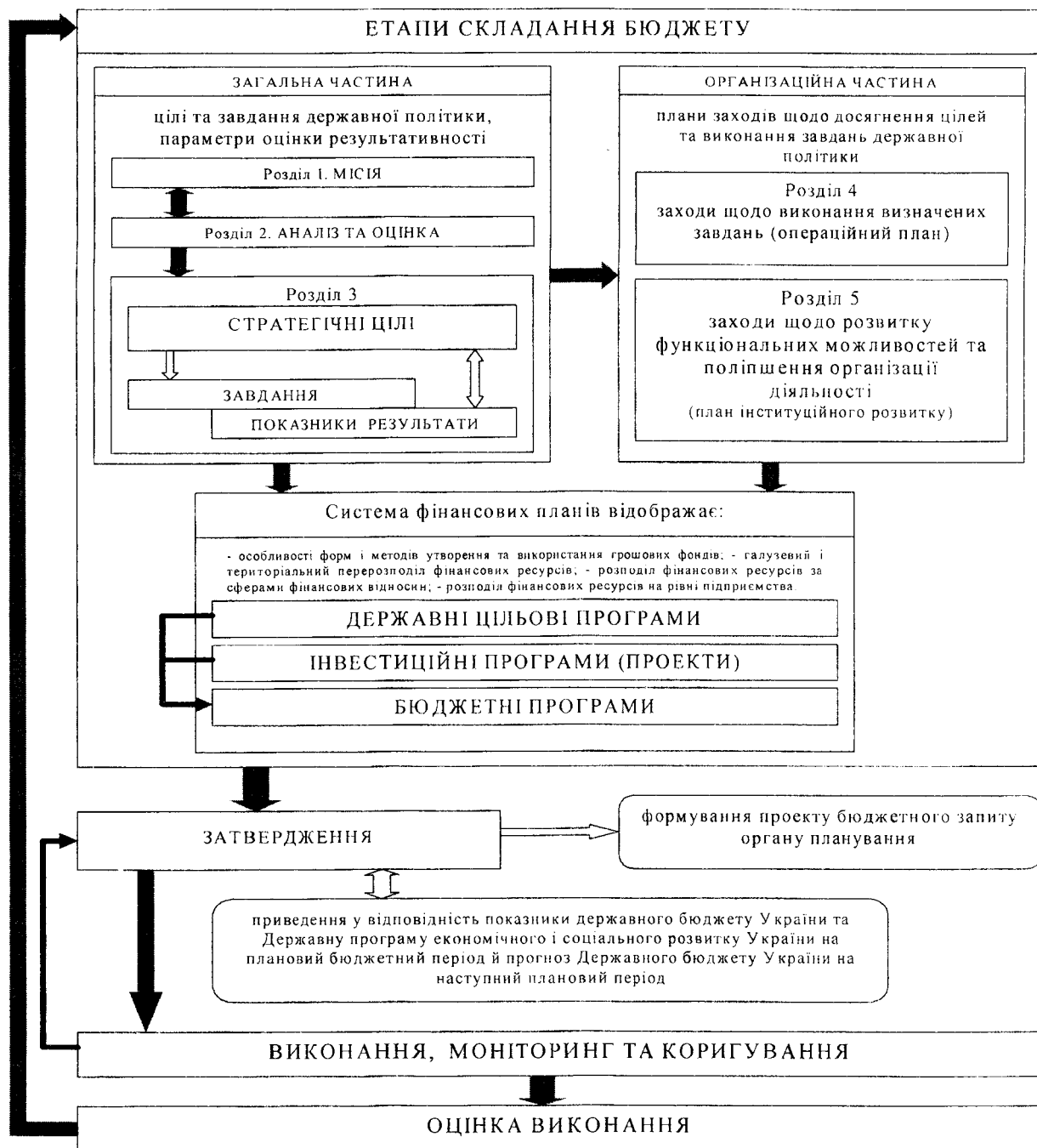

Рис. 1. Удосконалена схема системи бюджетного планування (авторська розробка)

При бюджетному плануванні широко використовуються як сучасні, так і традиційні методи планування, завдяки яким встановлюються обсяги доходів і видатків. Серед методів бюджетного планування виділимо балансовий, завдяки якому видатки узгоджуються із джерелами їх покриття. Цей метод застосовується як за суспільної форми власності, так і у країнах із ринковою економікою. Крім балансового застосовуються такі методи: нормативний і програмний. Нормативний метод використовується при визначенні обсягів доходів і видатків на всіх рівнях. Програмний метод визначає мету використання бюджетних коштів. Варто також зазначити такий метод, як бюджетування, який поки що не набув поширення в нашій країні і може бути використаний на рівні розвинутих європейських країн. Перевагою застосування цього методу є те, що неможливо зробити при постатейному бюджеті, а саме встановити зв'язки між виділеними бюджетними коштами та виходом продукції. На основі положень Бюджетного кодексу України, Податкового кодексу України, Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [11; 12], державних цільових програм, з урахуванням найкращого досвіду розвинутих європейських країн у сфері середньострокового бюджетного планування розроблено прогноз Державного бюджету України на 2013 та 2014 роки.

Висновки. Все вищезазначене свідчить про те, що індикативне планування зорієнтовано на формування сприятливого макроекономічного середовища, відновлення та підтримання високих темпів економічного зростання на інноваційно-інвестиційній основі, забезпечення оптимального податкового та боргового навантаження й гарантованого виконання державою соціальних зобов'язань. Ці фактори стануть найважливішими конкурентними перевагами української економіки, які сприятимуть притоку інвестицій, впровадженню інновацій, модернізації економіки, а також розширенню можливостей для реалізації соціальних програм.

На середньострокову перспективу в умовах відновлення економіки України основними завданнями державного бюджету є: забезпечення справедливої, стабільної, спрямованої на забезпечення фіскальної достатності системи оподаткування як фактору активізації підприємницького потенціалу та зниження частки тіньової економіки; покращення добробуту та якості життя населення шляхом економічно обґрунтованого підвищення державних соціальних стандартів та гарантій, удосконалення системи надання пільг і допомоги; зниження рівня дефіциту державного бюджету та частки державного боргу у валовому внутрішньому продукті; підтримка структурних реформ в реальному секторі економіки і соціальній сфері та залучення інвестицій в економіку; підтримка економічного зростання регіонів, зміцнення фінансово-економічної самостійності місцевих бюджетів; підвищення ефективності управління бюджетними коштами шляхом удосконалення та розширення сфери застосування програмно-цільового методу та подальшої оптимізації бюджетних програм.

Індикативні прогнозні показники Державного бюджету України на 2013 та 2014 роки є основою для складання індикативних планів, а також головними розпорядниками бюджетних коштів планів своєї діяльності та формування показників проекту Державного бюджету України на 2013 рік.

Таким чином, бюджетне планування спрямоване на підвищення результативності використання бюджетних коштів, а ефективність їх використання значною мірою залежить від того, наскільки вони пов'язані з доходами й видатками, які мають визначатися на основі стратегічного плану розвитку.

Література:

1. Беседін В.Ф. Структурні компоненти та зміст системи документів стратегічного планування соціально-економічного розвитку України / В.Ф. Беседін, О.Г. Пенькова // Формування ринкових відносин в Україні, № 5 (108). – 2010. - С. 3-9.
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 8 липня 2010 року №2456-VI. - Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=273461.
3. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку : / В.М. Геєць, Інститут економіки та прогнозування НАН України . - К. : Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2009 . - 863 с.
4. Господарський кодекс: закон України від 16 січня 2003 року N 436-IV (зміни та доповнення [Електронний ресурс] Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030436.html).
5. Державне регулювання економіки : Підручник для вузів : / Коллект. автор, І.Р. Михасюк, А.Ф. Мельник, М.І. Крупка, З.М. Залога. - Львівський національний університет ім. І.Я. Франка, Тернопільська академія народного господарства. - 2-е вид.. - К. : Атіка ; Ельга-Н, 2002 . - 592 с.
6. Луніна І.О. Капітальні трансферти місцевим бюджетам: підходи до створення ефективної системи управління / І.О. Луніна // Фінанси України. - 2011. - №2. - С.24-34.
7. Науменко В.І. Впровадження методів прогнозування і планування в умовах ринкової економіки : / В.І. Науменко, Б.Я. Панасюк - К. : Глобус, 1995 . - 198 с.
8. Перехідна економіка : Підручник : / Коллект. автор, В.М. Геєць, Є.Г. Панченко, Е.М. Лібанова, З.С. Варналій - К. : Вища школа, 2003 . - 591 с.
9. Планирование в условиях перехода к рынку : / Коллект. автор, В.Ф. Беседин, С.Ю. Михайличенко, Б.Я. Панасюк, Н.Л. Федоренко. - К. : Техника, 1990 . - 263 с.
10. Плановое управление экономикой развитого социализма: В 5 т. Т.3: Научно-технический прогресс и планирование инвестирования в народное хозяйство : / Коллект. автор, А.С. Емельянов, С.М. Ямпольский, В.С. Тарасович. - К. : Наукова думка, 1986 . - 311 с.
11. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.nau.kiev.ua/doc/33546.htm>.
12. Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». – Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf.
13. Прогноз Державного бюджету України на 2013 та 2014 роки від 17.10.2011 р. Міністерство фінансів України // http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=309674.
14. Щукін Б.М. Інвестування : Курс лекцій : / Б.М. Щукін - К. : МАУП, 2004 . - 216 с.